

Opettajien opas www.seitsemanveljesta.net

Seitsemän Veljestä verkko-oppimateriaali on suunnattu peruskoulun äidinkielen opiskelijoille. Ohjelman tarkoituksena on esitellä Aleksis Kiven Seitsemän veljestä -teosta ja sen teemoja hausalla sekä innostavalla tavalla. Käyttäjää kannustetaan peilaamaan omia käsityksiään teoksesta ohjelman väittämiin. Sivusto koostuu kahdeksasta oppitunnista, joista jokainen rakentuu yhden teeman ympärille.

Seitsemanveljesta.net on vapaasti verkossa saatavilla oleva verkkoaineisto koulujen, oppilaitosten ja kaikkien Aleksis Kivestä kiinnostuneiden käyttöön. Sivusto toimii internet-selaimessa ja sitä voi käyttää älypuhelimilla, tableteilla ja tietokoneilla, joissa on nettiyhteys. Selaimeksi suositellaan Chromea tai Safaria. Sivuston käyttäminen ei vaadi erillisen applikaation lataamista päätelaitteelle. Jos haluat kuunnella sivuston äänitiedostoja, tarvitset kuulokkeet tai kaiuttimet.

Mobiililaitteilla sivustoa ohjataan yleisillä kosketuseleillä: napauttamalla painiketta tai liu'uttamalla sivua ylös/alas yhden sormen avulla. Kahden sormen liike, nipistäminen ja venyttäminen zoomaa näkymää suuremmaksi tai pienemmäksi.

Mistä aloitetaan

Ohjelman aluksi avautuu teksti: *"Tutustu Aleksis Kiven Seitsemän veljestä -romaanin tarinaan ja teemoihin. Ota selvää, miksi professori August Ahlqvist kritisoi romaania"*.

Aloitussivulla näkyy myös **Sielunveljesi**-testi ja Veljessuosio tähän mennessä, ja **Sielunveljesi**-testin voi tehdä vaikka heti. Testin voi tehdä myös myöhemmin, veljesten esittelyn yhteydessä. Sielunveljesi-testistä pääsee takaisin ohjelman aloitussivulle. Mielenkiintoista voisi olla, että tekee testin heti ja uudelleen sitten, kun on tutustunut veljeksiin ja tarkastella, miten oma tulos poikkeaa.

Alussa pyydetään myös tarkistamaan, että mobiililaitteen/ tietokoneen äänet/ kuulokkeet/ kaiuttimet ovat päällä.

Aloitussivulla on i-linkki (info), josta löytyvät sivuston tekijätiedot, tietosuojat, saavutettavuus sekä tiedot kuvalähteistä ja sähköpostiosoite palautteen antamista varten.

Aloita-painikkeesta tutkimusmatka Seitsemän veljeksien ja August Ahlqvistin maailmaan alkaa. Sivusto lähestyy Aleksis Kiven Seitsemän veljestä –romaanin August Ahlqvistin aikalaiskritiikkiä kautta. Mikä Seitsemässä veljeksessä ärsytti Ahlqvistia, mitä asioita hän kirjassa kritikoiti ja miksi. Siitä kehoitetaan ottamaan selvää ja pohtimaan, onko hänen kanssaan samaa mieltä.

Aloitussivulta avautuu myös tekstitetty **introvideo**, jossa kerrotaan teoksen ilmestymisajankohdasta, Aleksis Kivestä ja Ahlqvistista kuvitettuna ja kuunneltavana kerrontana. Video on tekstitetty. Videota voi ohjata videon sivuilta löytyvillä Youtuben ohjaustyökaluilla (pause/play). Videon voi halutessaan keskeyttää ja jatkaa katselua. Seuraava-painikkeella siirrytään August Ahlqvistin esittelyyn. Aluksi voi tutustua August Ahlqvistin henkilöhistoriaan tai siirtyä suoraan itse ohjelmaan. Napauttamalla Ahlqvistin hahmon päällä näkyviä plus-painikkeita, löytää tietoihioita Ahlqvistista.

Ohjelman varsinaiselta pääsivulta löytyy linkit sivuston kahdeksaan oppituntiosioon.

Kunkin osion alussa voi kuunnella ja lukea Ahlqvistin kommentteja, jotka liittyvät käsiteltävään osiossa käsiteltävään aiheeseen.

Sivusto koostuu kahdeksasta oppitunnista, joista jokainen rakentuu yhden Ahlqvistin esittämän väitteen ympärille. Oppitunnit **1. Veljekset** ja **2. Juonikartta** perehdyttävät Aleksis Kiven Seitsemän veljestä -teokseen, oppitunnit **3. Kansanelämä** ja **4. Luonto**, **5. Auktoriteetit** ja **6. Uskomusmaailma** sekä **7. Tunteet** käsittelevät romaanin teemoja. Oppitunnit **8. Kieli** keskittyy romaanin kieleen.

Jos Suomen kielen ja kirjallisuuden opiskelussa on vaikeuksia järjestää kahdeksan oppitunnin kokonaisuutta ainoastaan Seitsemän veljeksien opiskeluun, www.seitsemanveljesta.net -sivustoa voi hyödyntää vuosiluokkien 7-9 Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tekstien tulkinnan taitojen syventämiseen suppeampanakin pakettina. Sivustolta löytyy erilaisia fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan. Sivuston asiatekstit ja Kiven romaanikatkelmat antavat hyvän lähtökohdan pohtia kielen vaikutuskeinoja ja keskeisiä kielellisiä piirteitä, mm. mielipiteen ja faktan erottamista, suostuttelua, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisua, henkilöön viittaamisen suoria ja epäsuoria keinoja, referenttia ja erilaisia retorisia keinoja. Sivusto myös on esimerkki kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistävästä tekstistä ja sen ilmaisutavoista. Oppilas voi myös reflektoida omaa elämää luetun avulla – käsitteleeän Seitsemän veljestä -teos nuorten henkilöiden aikuiseksi kasvamisen kysymyksiä. Sivuston aineistot tarjoavat ideoita myös kielen kuvallisuuden ja symboliikan tutkimiseen. Sivustolla käsitellään myös Suomen kieli- ja kirjallisuushistoriaa, suomen kielen muotoutumista ja murrosta mm. avaamalla Aleksis Kiven sanastoa ja kielioppia – tekstien lisäksi myös ääninäyttelijöiden lukemana.

Seitsemän veljestä -sivusto ei vaadi välttämättä Aleksis Kiven teoksen etukäteen lukemista, vaan runsaat kuunneltavat ja luettavat tekstinäytteet ja pohdintatehtävät teoksesta antavat hyvän kuvan romaanista ja melko laajankin perehdytyksen Seitsemän veljestä -teokseen sellaisenaan. Tekstinäytteiden äänenluku ja esimerkiksi lukijoiden roolijako luokassa tekisi varmaan Kiven kielen tutummaksi ja nykynuorelle ymmärrettävämmäksi kuin se, että yksin yrittäisi saada selkoa liki 150 vuotta vanhasta teoksesta. Sivusto tarjoaa modernin ja ajankohtaisen tavan avata portit silloiseen kirjallisuuskulttuuriin. Myös hauskat testit ja veljesten mielenkiintoiset repliikit eri teemoista kaventavat kuulla 2010-luvun ja 1800-luvun kulttuurien välillä. Voi myös pohtia, kuinka paljon oikeastaan eroa tämän päivän nuoren ja Kiven aikaisen nuoren elämässä, ongelmassa, iloissa ja suruissa.

August Ahlqvistin persoonaa voisi tutkia myös hänen kritiikkensä valossa ja pohtia, mikä sai hänet suhtautumaan Kiven teokseen niin negatiivisesti. Kahdeksannen luokan kieli ja vaikuttaminen -jakso voisi saada Ahlqvistin kritiikistä havainnollistavaa opiskelumateriaalia. Esimerkiksi palautteen antaminen ja kritiikin vastaanottaminen voisivat olla pohdinnan kohteena. Vastineen kirjoittaminen Ahlqvistin kritiikkiin saattaisi tehdä teksteistä värikkäitä. Mikä Seitsemässä veljeksessä ärsytti Ahlqvistia? Mitä asioita hän kirjassa kritikoijaksi ja miksi? Asiasta otetaan selvää ja pohditaan, ollaanko hänen kanssaan samaa mieltä.

Aapon kertomukset, romaanin sisältämät oheistarinat on koottu PDF-vihkoksi, jonka voi ladata Uskomusmaailma-osiosta. Oheistarinoita voidaan käyttää näytämateriaalina alemmillakin vuosiluokilla tarinankerrontaan tutustuttaessa tai kertomuksen kirjoittamisessa. **Uskomusmaailma**-osio kokonaisuudessaan voisi soveltua mm. vuosiluokille 7-9, sillä sinne on koottu teokseen sisältyviä oheistarinoita. Erityisesti kuvaukseen perehdytään **Luonto**-osiossa valitsemalla **Luontoon** ja sen **Luonnon ihailu** -alakohta.

Kansanusko-kohta **Uskomusmaailma**-osiossa sisältää hyvää johdantomateriaalia yhdeksannen luokan kansanperinteen opiskeluun. Sanaston ja nimitysten opiskelussa voi käyttää oppimateriaalina mm. sivuston **juonikarttaa**, **veljesten esittelyä** ja **kieli**-osiota.

Materiaali on laaja, joten sitä voi hyödyntää opetuskäytössä muissakin oppiaineissa kuin Suomen kielen ja kirjallisuuden oppitunneilla, kuten historian, uskonnon ja maantieteen opiskelussa. Erityisesti **Kansanelämä**-osio perehdyttää Seitsemän veljeksien aikaiseen elämään mm. asumisessa, vaatetuksessa ja rakennuskulttuurissa. **Kansanelämä**-osion **Kirkonmaalla**-jakso ja myös **Uskomusmaailma**-osion tarkastelu käy lisämateriaaliksi esimerkiksi uskonnon opiskelussa. Uskonnon opetuksen kannalta kirkon rooli kansan sivistäjänä on esillä ja valottaa tätä näkökulmaa. **Auktoriteetit**-osio on myös hyvä lisämateriaali historian tai uskonnon opiskelussa. **Ruokatalous**-kohta **Kansanelämä** -osiossa voi käyttää myös kotitalouden opiskelussa.

Opettajan oppaaseen on koottuna www.seitsemaneljesta.net -sivuilta Ahlqvistin kommentit ja tekijöiden johdannot eri osioissa, jotta opettaja saa tulostettunakin itselleen hyvät muistiinpanot sivuihin tutustumisensa tueksi eikä hän välttämättä tarvitse koko ajan internet-yhteyttä suunnitellun oppituntejaan. Eri osioiden sisältöä ja linkkien takaa avautuvia asioita pyritään selostamaan sekä antamaan käsittelyvinkkejä erityisesti, jos kaikkia oppitunteja ei aikapulan takia ehti käydä läpi. Oppaassa esitetään lisäksi jonkin verran ehdotuksia sivuston hyödyntämisestä Suomen kielen ja kirjallisuus -oppiaineessa luokka-asteilla 7-9. Aineisto käy alempienkin vuosiluokkien oppisisältöihin ja muihinkin oppiaineisiin. Toivottavasti opettajan opas antaa virikkeitä opetustyöhön ja innostaa tutustumaan www.seitsemaneljesta.net -sivujen monipuoliseen antiin. Ainakin se antaa mahdollisuuden perehtyä Suomen kirjallisuushistoriaan helposti saavutettavalla tavalla, erilaisilla päätelaitteilla, paikasta riippumatta.

1. VELJEKSET

Ahlqvist väitti, että veljeksien hahmoja on vaikea erottaa toisistaan. ”Yhtä vähän siinä tapaa pilkahdustakaan luonteenkuvauksesta. Nuo seitsemän veljestä samoin kuin kaikki muutkin siinä esiintyvät henkilöt ovat varjoja, jotka puhuvat ja toimivat kaikki samalla tavalla.”

Voidaan ajatella, että Jukolan veljekset edustavat suomalaisia luonteenpiirteitä. Romaanin voikin lukea suomalaisuuden ja suomalaisen ihmisen kuvauksena. Teos kuvaa mieskollektiivia, joka suunnittelee ja toteuttaa asioita yhdessä, mutta vaikka Jukolan veljekset muodostavat tiiviin porukan, he kuitenkin ovat erillisiä persoonallisuuksia, joilla on yksilölliset elämänhaaveet. Veljeys on sekä kirous että siunaus, veljekset ryhmäytyvät riidellen ja rakastaen. Tutustu veljeksiin ja selvitä, millaisia persoonia he ovat.

Veljekset-osion pääsivulla on kuunneltavissa ja luettavissa esimerkki Seitsemän veljeksien dialogista *Matkalla Impivaaraan* (5. luku).

Lisäksi veljeksiä havainnollistetaan seuraavien tekstinäytteiden avulla:
Jäniksen passi – Impivaaran säännöt (tekstikatkelma 5. luvusta)
Isännän valinta (katkelma 1. luvusta)
Veljesten nimet (katkelma 1. luvusta)

Sielunveljesi-testillä tutustutaan veljeksiin ja testataan leikkimielisesti, kuka veljeksistä on oppilasta lähinnä.

Veljekset-sivulla voi tutustua kuhunkin veljekseen tarkemmin valitsemalla visun alalaidan hahmopainikkeista (veljesten passikuvat). Hahmopainikkeiden valinnalla avautuvat seuraavat tiedot:

- **Juhani**: kuvaus tekstein ja piirroksin, Juhaniin puhetyyliä tekstinäytteessä, jossa Juhani ja Mäkelä keskustelevat härkien korvaamisesta, kuuntelunäyte Juhaniin tasa-arvopuheesta
- **Tuomas**: kuvausteksti ja piirros, Tuomaksen puhetyyli, kuuntelunäyte, kuinka Tuomas kannustaa veljiään
- **Aapo**: kuvaus tekstein ja piirroksin, Aapon puhetyyli, kuuntelunäyte Aapon ajatuksia avioliitosta
- **Simeoni**: kuvaus tekstein ja piirroksin, Simeonin puhetyyli, kuuntelunäyte Simeonin katumuksesta
- **Timo**: piirros ja kuvausteksti, Timon puhetyyli, kuuntelunäyte, kuinka Timo pohtii maailman olemusta
- **Lauri**: kuvaus tekstein ja piirroksin, Laurin saarna Hiidenkivellä, kuuntelunäyte, mitä Laurilla on hampaankolossa
- **Eero**: kuvausteksti ja piirros, Eeron puhetyyli, kuuntelunäyte siitä, kun Eero opettaa vanhempia veljiään lukemaan.

Juhaniin tasa-arvopuhe tai *Laurin saarna Hiidenkivellä* soveltuvat hyvin puhetaidon ja argumentoinnin havainnollistamiseen vuosiluokilla 7-9. Veljesten puhetyyliä tarkastelu antaa tuoreen näkökulman puhekielen rekistereitä käsiteltäessä, kun vertailee seitsemän veljeksien puhetyyliä teoksen viranomaisten puhekieleen.

Pohdintatehtäviä Veljekset-osiosta:

- Kenet veljeksistä haluaisit tavata ja miksi?
- Kenet veljeksistä valitsisit urheilujoukkueeseen? Millä perusteella?
- Tunnistitko veljeksissä suomalaisina pidettyjä piirteitä? Millaisia?
- Onko mielestäsi veljeksien hahmoja vaikea erottaa toisistaan, kuten Ahlqvist väitti?

2. JUONIKARTTA

Ahlqvist väitti, että romaanissa ei ole selkeää juonta. *"Tämä on nyt tuon 21 tiheään painettua arkkia vaativan romaanin köyhä, lapsellinen ja naurettava sisältö. Edellisestä selviää, ettei siinä ole juonen merkkiäkään. Ei vähäisintäkään tapausten kietoumusta eli intriigiä."*

Tutustutaan Seitsemän veljeksen tarinaan ja romaanin keskeisiin tapahtumapaikkoihin juonikartan avulla. Tapahtumapaikkoihin voi tutustua haluamassaan järjestyksessä. Jokaiseen kartan kohtaan liittyy teksti-ikkuna, josta oppilas voi käynnistää kuunneltavan selostuksen, joka myös nähdään tekstinä. Joissakin kohdissa tekstiä on enemmän kuin avautunut ikkuna, ja lopun tekstin saa esiin nuolityökallulla. Teksti-ikkuna sulkeutuu napauttamalla joko ruksia ikkunan oikeassa yläkulmassa tai napauttamalla taustakuva/karttaa.

Kartan kohteet ovat:

1. Jukolan tila
2. Männistön muurin mökki
3. Toukolan kylätie
4. Lukkarin talo
5. Pako Lukkarin talosta
6. Sonnimäellä
7. Jukolan sauna palaa
8. Uusi elämä Impivaarassa
9. Uusi pirtti nousee
10. Impivaaraan
11. Suuri metsästysretki
12. Hiidenkivelle
13. Korvauksia Viertolalle
14. Hämeenlinnan reissu
15. Maanantaina kirkkoon
16. Päätös värväytyä armeijaan
17. Matkalla Heinolan pataljoonaan
18. Uusi suunta Impivaarassa
19. Paluu Jukolaan 10 vuotta myöhemmin
20. Veljesten myöhemmät vaiheet

Pohdintatehtäviä juonikartasta:

- Millä kolmella sanalla kuvailisit tarinaa ja sen juonta?
- Mistä kohtauksesta tekisit elokuvan?
- Jäikö jokin juonen käänne erityisesti mieleen, miksi?
- Oliko Ahlqvist oikeassa todetessaan, että romaanissa on köyhä, lapsellinen ja naurettava sisältö? Millä perusteella?

Oheisaineistona voi käyttää Nurmijärven museon tuottamaa **Aleksis Kiven jalanjäljillä** -sivustoa, joka kuvaa nykyajan Nurmijärveä. Siellä voi tutustua todelliseen Nurmijärveen ja verrata paikkoja Seitsemän veljestä -romaanin miljööseen. Sivusto löytyy osoitteesta <https://www.nurmijarvi.fi/aleksis-kivi/asuinpaikat-ja-kayntikohteet/aleksis-kiven-jalanjaljilla/>

3. KANSANELÄMÄ JA LUONTO -OSIOT

Ahlqvist väitti, että kirja antaa virheellisen kuvan suomalaisen talonpojan elämästä! *"On se vielä Suomen talonpoikaista kansaa häpäisevä siten, että se on olevinaan ja sen on sanottu olevan kuvaus kansanelämästä, joka on tehty luonnon mukaan. Ei mikään ole niin totta kuin tämmöinen luuletus."*

Seitsemässä veljeksessä on paljon yhtymäkohtia Aleksis Kiven omaan elämänpiiriin. Kivi oli kasvanut Nurmijärvellä, etelähämäläisessä kyläyhteisössä, nähnyt kansan arkea ja kuullut tarinoita, nähnyt juoppoja ja lainrikkojia ja kolunnut erämiehenä korpisaloja. Romaanin tapahtumat sijoittuvat 1800-luvun puoleenväliin.

Kansanelämä- ja Luonto-osiot sisältävät runsaasti oppimateriaalia muidenkin oppiaineiden, kuten historian, uskonnon, biologian, kotitalouden, yhteiskuntaopin ja käsityön aihepiireistä. **Kansanelämä-osion Kylätappelu**-jakso voisi avata luokassa keskustelun kiusaamiseen liittyvistä syistä ja seurauksista tai vaikka neuvottelutaidon merkityksestä. **Köyhät**-jakso havainnollistaa suvaitsevaisuuskasvatusta ja empatian tärkeyttä. **Vaatetus**-jakso voisi synnyttää keskustelua käytöstavoista.

Kansanelämä

Sivulta avautuvat linkit osion kymmeneen alateemaan:

1. Kirkonmäellä

(*Kirkonmäelle*, tekstinäyte luvusta 2 ja *Lukkarin lukuopissa*, tekstinäyte luvusta 3)

Pappila

Lukkarinkoulussa (*Ensimmäinen kansakoulu* 14. luvusta)

Lukkari

Kinkerit (tekstinäytteet luvuista 12 ja 11)

Herroja ja virkamiehiä (tekstinäytteet 14. luvusta)

Kirkko (tekstinäytteet 8. ja 14. luvusta)

2. Vaatetus

Räätelintyötä

Säätyläiset

Rahvaan vaatetus

Käytöstavat (teksti *Teerenpeliä Turun kaupungissa* 5. luvusta)

3. Sotaväki

(teksti *Kaatuneita sukulaismiehiä* 11. luvusta)

Heinolan pataljoona

Turku

Hämeenlinna

Sodan uhkaa ilmassa

4. Kylän raitti

Kylätappelun kaava

Pelimannit

Kylätappelut

Tappelulaulu ("*Voimalla seitsemän miehen*" luvusta 2)

5. Köyhät

Nälkävuodet

Köyhät

Kerjuulla (tekstinäyte 14. luvusta)

Köyhät ja kiertävät –tekstinäyte luvusta 12)

6. Pihapiiri

Aitat (katkelmat luvuista 6, 9 ja 10)

Savusauna ja riihi

Muonamiehen mökki

Torpat (*Veroton torppa*, katkelma luvusta 1)

Rakennukset

Sudentarha (*Sudentarha*, 6. luku)

Miespiha ja karjapiha

Päärakennus (14.luvun katkelma)

Syytinki (*Naimaton Simeoni jää Juhanin taloon*, 6. luku)

7. Rakennukset

Pohjapiirros

Kamarit (tekstinäyte 14. luvusta)

Asuinrakennus

Sisustus

8. Tupa

Sänky (tekstinäytteet luvuista 9 ja 14)

Renginkaappi (tekstinäyte luvusta 10)

Päre ja pärepihti (tekstinäyte luvusta 6)

Rukki (tekstinäyte luvusta 2)

Tupa (tekstinäyte luvusta 13)

Vakka

Kirves

Tulisija (tekstinäyte luvuista 6 ja 14)

Kimpiastia

Säilytystilat

9. Ruoka

(Tekstinäytteet: ”*Naurishaudikkaat*” ja katkelmia eri luvuista)

Lusikkahäkki

Vesisaavi

Puulautanen

Ruokia (katkelmia luvuista 1, 5, 6 ja 14)

Härkin (katkelmat luvuista 9 ja 14)

Pöytä

Kirnu

Kiulu (katkelma luvusta 13)

10. Metsän käyttö

Sydenpoltto

Miilukoppi eli sysikoiju (tekstinäyte 5. luvusta)

Tervanpoltto (teksti tervasta kirjan lukujen 9 ja 4 mukaan)

Piirros sysikoijusta

Taula

Sysikoijulla (tekstit 5. ja 7. luvusta)

Luonto

Sivulta avautuvat linkit osion neljään alateemaan:

:

1. Kotieläimet

Kissa, kukko ja koirat romaanissa – katkelmia eri luvuista,

Vedonlyönti Hiidenkivellä 7. luvusta,

Härät kaatavat aidan 7. luvusta,

Valko – katkelmia eri luvuista

2. Erätarinat

–osiossa on tietotekstiä eränkäynnistä, suden pyynnistä ja Taula-Matista.

3. Luontohavainnot

–osiossa on tekstikatkelmat, joilla havainnollistetaan Aleksis Kiven luonnon kuvailua:

luvut 5, 11, 12 ja 13 sekä

Timon *Laulu oravasta* (2. luku).

Jakso soveltuu myös seitsemännen vuosiluokan kuvauksen kirjoittamisen havaintomateriaaliksi,

4. Metsän vaarat

–osiossa on seuraavat tekstinäytteet:

Isä kuoli tappelussa karhun kanssa (1. luku),

Timo on kuolla karhunkaadossa (7. luku),

Pakkanen ja sudet aiheuttavat todellisen kuolemanvaaran Impivaaran tulipalon jälkeen (6. luku),

Veljekset näkevät nälkää Impivaarassa (12. luku),

Veljekset ovat tappa toisensa välienselvittelyissä (8. luku).

Jakso soveltuu myös pohjustukseksi keskustelussa kriisitilanteiden selvittelystä, eloonjäämististelun synnyttämistä ongelmanratkaisuista muutenkin kuin Seitsemän veljeksien opiskelun yhteydessä.

Pohdintatehtävät Kansanelämästä ja Luonnosta

- Pohdi, miksi Kivi sijoitti tarinan Nurmijärvelle eikä opiskelukaupunkiinsa Helsinkiin.
- Ota selvää kirjastosta, mitä muuta Suomessa tapahtui vuonna 1870.
- Miten Kivi mielestäsi kuvaa ihmisen ja lemmikin suhdetta?
- Mitä vastaat Ahlqvistin kritiikkiin?

4. AUKTORITEETIT

Ahlqvist väitti, että veljekset kapinoivat auktoriteetteja vastaan, siitä ei pidä ottaa mallia! ”*Tottumaton lukija, varsinkin se suomalainen yleisö, joka lukee ”kansankirjoja” – voi helposti pitää tätä raakuuden ja hurjuuden kuvausta pääasiana ja hairahtua luulemaan noiden seitsemän iloisen veljeksien mainitunlaisia urostekoja luvalliseksi ja myös jäljittelemisen arvoiseksi.*”

Veljesten suhde yhteiskuntaan ja sen sääntöihin on ristiriitainen. Lait, kirkon vaatimukset ja yhteisön säännöt ahdistavat veljeksiä, ja viha, turhautuminen ja häpeä purkautuvat räyhähenkenä, josta seurasi lisää ongelmia. Luetaan ja kuunnellaan, millainen on veljesten suhde viranomaisiin romaanin alussa ja tarinan lopussa. Auktoriteetteja tarkastellaan veljesten näkökulmasta ruudulla näkyvässä tekstissä ja kuunneltavana olevalla Juhanin repliikillä. Auktoriteetti-hahmojen päällä näkyvistä plus-painikkeista saa napauttamalla esiin historiatietoaihoita viranomaisten tehtävästä 1800-luvun lopun Suomessa. Osiossa liikutaan nuolella eteen tai taaksepäin.

Rovasti – Koulutusta kaikille

Kuunteluteksti Juhanin mielipiteistä rovastia kohtaan.

Rovasti tarkoitti hyvää patistaessaan Jukolan poikia opettelemaan lukemaan. Maailma oli muuttumassa suuntaan, jossa maaseudullakin väestön tuli osata lukea pärjätäkseen yhteiskunnassa. Kun rovasti luopui jalkapuu-uhkauksestaan, veljekset opettelivatkin vapaaehtoisesti itse lukemaan, pääsivät ripille, naimisiin ja hyvin virkoihin.

Lukkari – Oppia päähän

Kuuntelunäyte Juhanin suhtautumisesta lukkariin.

Ankaran lukkarin lukuopissa koetut henkiset ja fyysiset kärsimykset säilyivät pitkään veljesten mielisissä. Aikuisina veljekset kuitenkin sopivat asiansa lukkarin kanssa, joka katuikin olleensa liian ankara opettaja. Lukkari toimi Jukolan ja kyläläisten riitojen sovittelijana sekä Juhanin henkisenä tukena tämän päättäessä kosia Venlaa.

Viertola – Vahinko korvattava

Kuuntelunäyte Juhanin ajatuksista Viertolan patruunasta.

Viertolan aateliskartanon patruuna syytti veljeksiä rosvoiksi heidän ammuttuaan kartanon 40 härkää. Härkien piirittämällä kivellä nälkää kärsineet veljekset olivat kuitenkin mielestään auttaneet patruunaa kaatamalla karjaakin raadelleen karhun. Veljekset päätyivät maksamaan runsaat korvaukset ja saivat patruunan muuttamaan mielensä.

Nimismies – Lakia kunnioitettava

Kuunteluteksti Juhanin kommentoimissa nimismiestä.

Nimismies tunsii veljekset vuosien takaa. Nyt nämä olivat elämänsä pulassa, tappelussa oli kenties kuollut mies, ja vankilan pelossa veljekset päättivät värväytyä armeijaan. Tiellä he kohtaavat nimismiehen, joka olikin puhunut poikien puolesta: kukaan ei ollut kuollut, toukolalaiset luopuneet oikeustoimista ja piispakin vaatimuksistaan. Nimismies toteaa: Palatkaa kotiin ja aloittakaa alusta.

Lautamies – Kylärauhaa

Kuuntelunäyte Juhanin kapinoinnista.

Veljeksillä oli kyläläisten silmissä huono maine. Kaikenlaiset kiusanteot ja rikkeet, tulipalot ja kylällä tappelemiset olivat leimanneet veljekset rosvojoukkioiksi jo pienestä pitäen. Niinpä hämmästys olikin suuri, kun veljekset päättivät ryhdistäytyä. Muutoksesta puhuttiin pian ympäri pitäjä ja vaikka sitä ei ensin uskottukaan, veljeksien arvostus ja kunnioitus kasvoi vähitellen.

Pohdintatehtävät Auktoriteetit-osiosta

- Olivatko veljesten vihantunteet oikeutettuja?
- Pohdi, miksi rovasti luopuu jalkapuu-uhkauksestaan.
- Pohdi, miksi nimismies järjesteli veljesten asioita.
- Mitä vastaat Ahlqvistille?

5. KIVEN KIELI

Ahlqvist väitti, että kirjan teksti on pitkäveteistä ja vaikealukuista. ”*Kaikeksi onneksi on hänen esitystapansa niin ikävätä ja pitkäpiimäistä, että ainoastaan luja päätös tekee kirjan läpilukemisen mahdolliseksi.*”

Seitsemän veljeksien kerronta on episodimaista ja kehitystarinan ympärille on koottu itsenäisesti toimivia sivutarinoita, jotka taustoittavat ja selittävät päätarinaa. Lisäksi teoksen sisällä on pienempiä teoksia, kuten runoja ja lauluja. Kivellä oli pettämätön dialogi-korva. Hän kuunteli ja tallensi kansan ilmaisuja ja siirsi ne Seitsemän veljeksien hahmojen suuhun. Lönnrot totesi jo aikanaan, että ilman Aleksis Kiveä meillä olisi paljon vähemmän kielellisiä jälkiä suomalaisesta erityisyydestä. Niin paljon ovat mm. ruotsinkieliset ilmaisut sekoittuneet suomen kieleen.

Osiosivulla on teksti *Lönnrotin kieli – historiallinen ajatus* ja johdannon jälkeen linkit jaksoihin **Kielelliset tyylikeinot**, **Runot**, **Sanasto** sekä **Kirjoita Kiveä –peli**. Osiosivulla on luettavaksi ja kuunneltavaksi esimerkki Seitsemän veljeksien dialogista *Matkalla Impivaaraan* (5. luku).

Kielelliset tyylikeinot

Jakso sisältää kohdat: 1. Hämmäläisen kansakielen voimakeinot, 2. Vertaukset, 3. Henkilön nimeen pysyvästi liitetyt määritteet, epiteetit, 4. Alkusointu (allitteraatio), esim. peräkkäiset sanat, jotka alkavat samalla vokaalilla tai konsonantilla, 5. Raamatullisperäinen sanajärjestys sekä 6. Kielen karnevalisoiminen, kirjakielen käyttämistä kansanomaisesti (teksti jatkuu, kun ottaa kiinni hiirellä reunassa olevasta palkista). Kohta käy myös havaintomateriaaliksi Kalevalan kieleen perehdyttäessä ja konkretisoi senaikaista kielenkäyttöä. Se osoittaa lisäksi sen, ettei Kalevalan kieli ja tyylikeinot poikenneet paljonkaan silloisesta kielestä.

Runot-jakso nostaa esille Kiven runoilijan taidot. Sivulla voi lausua itse runon *Sydämeni laulu* (teksti jatkuu, kun ottaa kiinni hiirellä reunassa olevasta palkista).

Kirjoita Kiveä -peli sisältää 15 tekstipätkää, joista puuttuu sanoja. Niitä pyydetään täydentämään napauttamalla oikea sana viivalle. Vaihtoehtoja on neljästä viiteen, ja tehtävä antaa palautteen väärästä valinnasta. Tekijä joutuu pohtimaan, millaisia sanoja Kivi käytti tekstissään.

Sanasto-jakso havainnollistaa sanoja *älämölö*, *kanalja*, *kuranssata* ja *Aatamin frakki*. Lisäksi toinen sivun tekstinäyte kuvaa erilaisten sanojen selityksiä A:sta Y:hyn ja toiseen tekstiedustoon on koottu Seitsemän veljestä -teoksen sanontoja. **Kirjoita**

Kiveä ja **Sanasto**-jaksot ovat hyvää materiaalia tutustumisessa myös suomen kielen vanhoihin sanoihin ja sanontoihin sekä merkityksen muuttumiseen.

Pohdintakysymyksiä Kieli-osiosta:

- Onko Seitsemän veljeksen teksti ymmärrettävämpää puhuttuna kuin kirjoitettuna? Miksi?
- Miksi Kiven tekstiä arvostetaan?
- Suomen kieltä käytetään monipuolisesti mm. rap-teksteissä. Löydätkö samankaltaisuuksia Kiven tekstin kanssa?
- Mitä vastaat Ahlqvistin väitteeseen, että romaanin teksti on ikävää ja pitkäpiimäistä. Ainoastaan luja päätös tekee kirjan läpilukemisen mahdolliseksi?

6. USKOMUSMAAILMA

Ahlqvist väitti, että veljesten uskonnollisuus on epäilyttävää laatua. ”*Tämäkö sekasortoinen kasauma jo hullun näkyjä näkevän mielikuvituksen tolkuttomia kuvia olisi todella suomalais-kansallisen taideaistin tuote! Veljekset valtaa aika ajoin hillittömän elämän aiheuttama katumus.*”

Jukolan veljesten sivistys ja maailmankäsitys perustui suulliseen perimätietoon. Sukulaisten ja kylänmiesten juttujen ja tarinoiden perusteella veljeksille oli syntynyt käsitys elämästä ja kuolemasta, maanpäällisestä elämästä sekä yliluonnollisesta. Osiossa tutustutaan Jukolan veljesten uskomusmaailmaan ja pohditaan, mitkä asiat ovat kansanuskoa, mitkä kenties kristillistä perintöä.

Uskomusmaailma-osion alkusivulla on tekstinäytteet romaanin oheistarinoista:

2. luvun *Juhanin uni: Kananpesä ja seitsemän munaa*;
2. luvun *Simeonin varoitus: Kiikalan lasimies ja haamu*;
3. luvun *Aapon tarina: Kettu narrasi kuoppaan kontio-kurjan*;
3. luvun *Aapon tarina: Kahden rakastajan sulavat silmät*;
4. luvun *Nahka orressa; Simeonin saunajuttu*;
4. luvun *Taivaan käräjät*;
4. luvun *Kirkonkylän nahkuri*;
5. luvun *Aapon tarina, Valkean kärmeen kruunu*;
5. luvun *Aapon tarina, Kalvea impi*;
7. luvun *Aapon tarina, Hiidenpeura*;
7. luvun *Aapon tarina, Hurskas mies luolassa sekä*
14. luvun *Aapon tarina, Vaimot ja tuhlaavaisuus.*

Tekstinäytteet sopivat myös havainnollistamaan kansanperinteen opiskelua vuosiluokilla 7-9. Luokassa voidaan miettiä, mitä uskomustarinoita (urbaanihuuhuja) itse tiedetään. Esimerkit elävöittävät sitäkin, miksi veljekset ottivat tarinat todesta ja miksi vielä nykyäänkin uskotaan yliluonnolliseen. Kirkon opit, rooli ja asema sekä kansanuskon merkitys soveltuvat vaikka väittelynaiheiksi luokalla.

Kirkon oppia -jaksossa on Akseli Gallen-Kallelan kuvituksin ja tekstinäyttein havainnollistettu kirkon termejä, kuten *katumus, rukous, synti, usko, sielu ja ruumis, iankaikkisuus, Jumala, helvetti, totuus, Lusifeerus ja pakana.*

Kansanuskoa-jaksossa on Akseli Gallen-Kallelan kuvitusta ja tekstinäytteitä havainnollistamassa käsitteitä *luuranko, ennustaminen, enteet, kekri, luonnon henki, hyypiö, haltija, peikko ja haamut.* (teksti jatkuu, kun ottaa kiinni hiirellä reunassa olevasta palkista)

Pohdintatehtävät Uskomusmaailmasta:

- Löytyykö Aapon tarinoista tuttuja aineksia esim. elokuvista, kirjallisuudesta jne.? Mistä se mielestäsi kertoo?
- Tiivistyykö tyhmyys joukossa?
- Pohdi, edustavatko tarinat veljeksille todellisuuspakoa?
- Voiko nykypäivän ihmisen toiminta perustua uskomuksiin?

7. TUNTEET

Ahlqvist väitti, että naisia ja naisuuksia kuvataan kirjassa hyvin vähän. ”*Ei ainoakaan naishahmo keskeytä miehistä hurjastelua, eikä ainoakaan hellempi kohtaaminen lievennä yksitoikkoista raakuutta.*”

Jukolan veljekset ilmaisevat tunteitaan voimakkaasti, erityisesti Juhani vihaa ja rakastaa avoimesti. Miehet haaveilevat naisista, kertovat toisilleen kokemuksia ja tarinoita aiheesta sekä pohtivat naisen olemusta ja hyvän aviovaimon ominaisuuksia.

Veljekset kasvavat miesvaltaisessa perheessä, jossa todelliset naiskontaktit jäävät melko vähäisiksi. Naapurin Venla, joka asuu äitinsä kanssa läheisessä torpassa, on pitkään veljesten ainoa ja läheisin näkökulma naiseen äidin lisäksi. Venlalta saadut rukkaset on katkera kokemus erityisesti Juhanielle. Kaikki veljeksistä, Simeonia lukuun ottamatta, avioituvat ja perustavat perheen.

Tunteet-osiossa voi kuunnella, kuinka Juhani tuskittelee Venlan rukkasia, ja **tutkia, miten rakastuminen näkyy veljesten kielenkäytössä ja toiminnassa**. Sivun alalaidassa olevan osion katkelmat on jaoteltu viiteen vaiheeseen, joita rakastumiseen liittyy: Kiinnostuksen herääminen, Ihastuksen kanssa kasvokkain, Torjutuksi tuleminen, Molemminpuolisia tunteita sekä Sitoutuminen yhteiselämään. Niiden avulla saa myös kuvan eri veljesten suhtautumisesta rakkauteen, parisuhteeseen sekä siihen, miten kukin veljeksistä kertoo tunteistaan ja näyttää ne. Osio soveltuu myös tunnetaitojen tai sukupuolittietoinen kielenkäytön keskustelumateriaaliksi.

Pohdintatehtävät Tunteet-osiosta:

- Vertaa tämän päivän nuorten ja veljesten elämää. Löytyykö yhtäläisyyksiä?
- Veljekset muuttivat **Impivaaraan**. Halusiko Kivi viestiä tällä jotain sukupuolesta, mitä?
- Kuvaako Kivi nuoren ihmisen tunteita uskottavasti?
- Oliko Ahlqvist mielestäsi oikeassa väittäessään, ettei ainoakaan hellempi kohtausta lievennä teoksen yksitoikkoista raakuutta?

Heidi Martimo

Äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja, Kempele

Käyttöliittymää koskevat osiot

Sanna-Kaisa Hakkarainen, aineenopettaja ja multimediakäsikirjoittaja, Helsinki
